

ГЛОБАЛНО ЗАТОПЛЯНЕ

*ДРАМА
в шест действия*

ОТ ЛИДИЯ ЛИНДРОВА

*Това, което ви се струва най-немощното
и най-смутеното във вас,
на дело е най-силното и най-решиителното.
Дж. Х. Джубран*

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

МИЛЕНА, на 70 год.

СТОЯН, неин съпруг, на 75 год.

АНТОН, техен син, лекар, на 40 год.

ИВО, внук, на 12 год.

ЦВЕТИ, внучка, на 18 год.

СЕВДАЛИНА, дъщерята, на 45 год.

Действието (вляво) се развива в малко провинциално градче в северозападна България през 2006 год., вдясно (паралелно) – в София.

Лявото и дясното пространство на сцената са разделени от лека етажерка с книги и цветя – няколко саксии и празна ваза.

Вляво – трапезария със скромно соц.обзавеждане.

Главно място заема стар хладилник Мраз.

В дясната част (всекидневната на дъщерята), симетрично на помещението на старите, са разположени мебелите – кушетка, стол, а вместо хладилника – компютър.

Първо действие

В лявата част на сцената, в дома на старите.

От радиото звучи:

*“Сладуно, моме, Сладуно,
тебе те майка продаде
за една шепа жълтици”.*

Стоян в недоумение чете писмо от няколко листа, от които изпада снимка. Влиза жена му, гледа ужасено снимката и писмото в ръцете му. Отпуска се премаляла на кушетката.

Милена: Пари не съм вземала. Не. Не за пари.

Стоян: *(гледа я неразбиращо)*

Милена: Аз исках само да уча. Да следвам – това само ме интересуваше. Нито разходки, нито кино, нито момчета – ти ме знаеш каква бях. Само учението гледах... Ама те не ми даваха ...
Защо баща ми не бил с комунистите ... “Не тръгнал по пътя на брат си.” През 52-ра година с такава характеристика ... нали помниш...

Стоян: *(с треперещи ръце към писмото)* Това ? ... Как? Как си крила? Кога се видяхте? Къде? Как си могла да мълчиш? 43 години женени – в едно легло да спиш, на една маса да ядеш ... Не съм те познавал ... Защо мълчиш? Говори!

Милена: *(троснато)* Няма нищо за казване. Това е минало. Не съм те лъгала, но не съм ти казала... Аз и на нея и казах: В стари работи недей да се ровиш, да търсиш грешките на другите. Гледай ти да си добре. Гледай си семейството – това е важното. Кое то е било някога – било е. *(твърдо, отсечено)* Ако можеш прости ми и си гледай живота.

Чуват се стъпки, влиза синът им Антон. Стоян търси с поглед подходящо място и скрива бързо писмото в джоба на жилетката си.

Антон: *(вижда ги уплашени и разстроени и пита остро)*

Какво има? Пак ли се е обаждала? Какво иска сега?..

Какво може да иска – пари ... Омръзна ми ... Не се насити.

(ядосано към тях) Ама и вие ... *(по-меко)* Каза ли нещо за децата, как са?

Те: Не, не. Нищо. Не се е обаждала.

Антон облича връхна дреха, взема си докторската чанта и излиза, бързайки.

Мълчание. Тя подрежда нещо троснато в хладилника, сърдито го затваря. Той още по-объркан.

Стоян: Само това ни липсваше. Точно сега – синът ни си проваля живота тука, снахата си взе очите, децата кой ги знае накъде са там, с нея ... Хич не му е времето той да разбира за това писмо сега ... *(замисля се)* Ами тя може пак да се обади или да напише друго писмо? Представи си, че попадне на него и му каже всичко?! Как си могла!

Милена: Това не може да стане! Няма да го допусна! Щом трябва, ще се срещна пак с нея и ще и кажа да ни остави. Да си гледа там своя живот, а ние – нашия.

Стоян: *(изважда писмото, върти го смутено в ръце и зачита началото)*

“Здравей мамо!

Не очаквах, че ще ми е толкова трудно да достигна до теб сега, когато най-сетне те намерих. Знаех, че пътят ни една към друга ще е дълъг и труден, защото и двете ще имаме да преодоляваме много болка, обида, гняв и скръб, но никога не съм се съмнявала, че този

път трябва да се извърви – каквото и да ни струва. Защото истината е като лекарството – горчи, но помага.

И на мен не ми беше лесно да взема решение да те потърся. Всеки път се боря с ужасното чувство, че съм нежелана, че ти преча и че не искаш да ме виждаш, нито чуваш. И всеки път, когато успея да се съвзема от поредното отхвърляне, търся начин да ти напомня, че съществувам и не можем вечно да се правим, че не е така. Аз не търся от теб нищо, което струва пари. През цялото време съм загрижена и за това, да не ти създам проблеми в семейството ...”
(спираща и дълго гледа жена си) Кораво сърце носиш. Това е рожба, първа рожба... Не ти ли се прииска да я прегърнеш ... след толкова години?

Милена: (троснато) Минало е времето за това. Аз веднъж съм решила вече. Майка е, която я е гледала. Решила съм .

Мълчание. Тихо звучи радиото - “Сладуно, моме, Сладуно”.

Стоян: Слушай, вземи и се обади, а? Виж какво иска, защо те търси! 45 години ... (чете) “Надявах се да ми се зарадваш, очаквах да ме упътиш, как да открия и корена на баща си, но времето минава и изглежда все по-малко вероятно, човек като остарява, да може да вижда по-ясно ... “ Искате да знае за баща си. Аз познавам ли го?

(мълчание) Кой е тоя, дето толкова години ме гледа и ми се надсмива наум? Да не е ...?

Милена: (прекъсва го твърдо) Не го знаеш. Нормален човек. Тук не е идвал. Аз ходех в София при него. Две години. Все ме лъжеше, че ще се оженим. И на една Нова година белята стана. Не бях малка вече, време ми беше и се реших ... 25-годишна бях, а нито работа, нито учене ... Повярвах му, мислех, че така по-бързо ще се уредят нещата. После тоя човек изчезна. Като взе да ми личи, отидох в София, взех си квартира ... После подписах, че се отказвам и няма

да безпокоя и ... се прибрах. Аз си знам, какво ми е било. Даже и сестра ми не научи. Само мама и тате. Гледам да не мисля за това, ама тя скоро е научила и още не може да се примири.

Стоян: Обади и се. Трябва да се срещнете. Само Антон да не разбере ... Ама брат и сестра са все пак... Не знам ...

Милена: Вика ми, децата можело да се срещнат някъде ... Ъ! Къде ще се срещнат?! Това не става така ...

Стоян гледа тел. номер от писмото и набира колебливо, дава и слушалката. Тя я поема с притеснение, слуша, но никой не се обажда – телефонът вдясно звъни, но стаята е празна. Мълчание, нервност.

Милена: Какво можех да направя? Само ме лъжеше, че ще се ожени за мен ... да го чакам ... Как се чака така? Аз може и да съм малко рязка, бързо решавам ... Но и родителите ми така ме посъветваха ...

Мълчание. Пак набират телефона – няма никой.

Стоян: Какъв беше ... този ... ? Къде е ?

Милена: Човек. Нормален човек (*пауза, колебание*). Замина. Зад граница ...

Стоян: Как така?

Милена: Така. Как се заминаваше тогава? То нормално не можеше ... Обади се, че щял да ме вземе там, обаче аз не исках да отивам и сама реших. Оставих детето – една санитарка ме беше харесала и обеща, че ще го дадат на хубаво място. Аз какво можех да му предложа – работа нямах, да уча не ми даваха препоръка, да си дойда тук с незаконнородено дете, да го сочат хората, а и бащата избягал на Запад ... Такова петно не се измива, каквото и да правиш... Или и аз да избягам ? И през ум не ми е минало! Аз толкова съм била съзнателна, във всичко за пример, в училище все

първа... Зад граница – и дума да не става. То откакто чичо ми след Септемврийското въстание избягал в Съветския съюз, тате мира нямаше. През 1944-45 год. хората почнаха да се връщат оттам, а неговият брат не идва и не идва. Тате ходи, пита – всеки увърта, никой не знае. Уж много бяха от нашия край , а всеки вика – не знам, ние се преместихме в друг град, не го знаем къде е. А то още през 30-та година го ... *(със знак – ликвидирали)* – Сталин ли, Георги Димитров ли ... кой ще ти каже. Затова тате не им вярваше на комунистите и не искаше да им помага. Затова отвсякъде ме спираха да не следвам и като се запознах с ... Той беше човек на ниво, в МВР-то ли беше, не знам, ама не с униформа ... Повярвах му и ... белята стана. Още не мога да разбера, как точно аз така да постъпя ... Аз ... И за какво съм и сега, та така ме мъчи ... То всичко е минало вече ... Животът ми мина в мълчание. Както си загубих гласа преди три години, така да си бях останала ... Да онемея завинаги. Ама Антон с неговите приятели, колеги – ей ме на, “излекувана” ... Лекува ли се такова нещо?

(Пренапрегната, хваща се за гърлото, после за сърцето, отпуска се до хладилника. Стоян се суети около нея, носи хапчета, вода.)

Стоян: Трябваше да направиш изследванията. Хубаво ти казваше Антон за болницата...

Милена: Каква болница! Тука трябва да стоя. Работа имам сега...
Телефонът звъни. Търсят Антон.

Стоян: На работа е. ... Няма ги тук. ... Ще се обадим, ако дойдат. Къде може да са отишли? Да не се карахте нещо? ... Обади се, ако се върнат! *(затваря)* Знаех си. Децата не се прибрали вкъщи снощи. Къде ще са?

Милена: Защо все на нас, Боже? Казвах им аз – разбута ли се семейството, децата са заникъде. Не му провървя в живота на нашия

Антон. А все отличник беше ... толкова добър, възпитан, умен ... И как ще го гледам в очите, ако разбере, майка му каква е ... какво е направила. Ами децата? ... Те само да си дойдат ... Ами ако ... Не! Боже, мен трябва да накажеш, не тях! Те нищо не знаят... Аз съм виновна за всичко, само аз ...

Стоян: Хайде сега – виновна, виновна. Все това гледам цял живот – да се наказваш, че и нас ... Никой няма полза от това да си виновна, да си болна, да си бедна ... Виновна! Ако си грешила, че пък поправи се сега! По-добре късно ... Хайде, звъни пак! Може да си е дошла.

Милена (*набира номера неохотно*) Няма я. Няма смисъл.

Стоян *вади пак писмото и чете:* “Всеки човек пази в сърцето си едно място, което е само за родната майка и никой друг не може да го заеме. Колкото и да уважаваме и обичаме осиновителите си, те си имат друго място – привързани сме, благодарни сме, може би дори прекалено, но не ги допускаме там, където зее празно мястото на “моята майка и моя татко”.

Той разчувства, а тя “втвърдена”:

Милена: Няма смисъл. Аз съм си устроила живота вече. Какво иска след толкова години? Какво и трябва сега майка? Аз си знам какво ми е струвало да забравя и да продължа напред. Няма за какво да се виждаме – това са празни приказки. Всичко е минало. Ние днешното не можем да оправим – ето на, цял живот на най-ниската заплата и сега - с най-ниските пенсии. И Антон – в студентската книжка отгоре до долу само шестици, ама откъде сега пари да иде да специализира? Кардиолог – това му беше мечтата, ама годинките си текат ... Заседна в тукашната болница ... Бърза помощ – най-никакви заплати. Как ще ги издържат тия деца занапред – догодина абитуриентка, после студентка, след нея и малкия ... Как да се

оправим със сегашното – това е въпросът, а не в миналото да ровим. *(твърдо)* Не, аз съм го решила отдавна. Така ще бъде. Миналото – минало. Да си се оправят там сами, който я е гледал – за него нека се грижи. Аз съм сложила точка.

Стоян: *(продължава да чете)* ”Тази година синът ми беше абитуриент. Миналото няма да го върнем, но трябва ли да пропуснем и днешните мигове, които можем да споделим? Докога? И защо? Толкова ли е дълъг животът ни, та да си позволим да пропуснем още 45 години? Или да пилеем дните си в лъжи и маловажни неща? Защото кое е по-важно от любовта и децата? Аз не искам да ти пиша или да идвам тайно. Не е редно, защото няма нищо да ви открадна и нямам от какво да се срамувам. Нека се срамува този, който не може да прощава и този, който предпочита животът му да мине в лъжа.

Пожелавам ви здраве и сили, да приемете истината без страх.

Оставам с най-добри чувства:

Севдалина”

Сгъва внимателно писмото и го подава на Милена. Тя се оглежда, къде да го скрие и го пхва в камерата на хладилника. Излизат.

Второ действие

Вдясно. Севдалина влиза и пуска компютъра. Докато го чака, си говори.

Севдалина: Ти гледай себе си! Себе си гледай! *(оглежда се в недоумение)* Себе си? А коя съм аз? Дърво без корен. *(с пресилена веселост):* Аз съм “трешката” *(завърта се театрално)*, “белята” бе,

хора! Само веднъж са били заедно и “белята станала”. *(поклон)*

Уважаеми зрители, вие гледахте 45-годишните усилия на г-жа Грешка Бельова да докаже, че има право да бъде. Дали пък да не се откаже вече? *(на себе си)* Ето, родната ти майка те е оставила тогава, но и сега го прави и сигурно ще го направи още хиляда пъти, ЗАЩОТО ТАКА ТРЯБВА. А “мама винаги знае най-добре”.

Малката Грешка днес е голяяяма 45-годишна грешка и както е тръгнало, може да остарее и да стане 90-годишна баба Грешка....

Бе то не е много сигурно, къде всъщност е грешката, ама ... Сигурно защото “ВРЕМЕНАТА БЯХА ТАКИВА”. Пушекът на заводските комини ни вдъхновяваше, “песента” на трактора в полето галеше слуха ни... Ееех, то бяха бригади, то бяха лагери ...”Слънчев бряг”... романтика! Морал имаше! Храбро можеше да надничаш в двора на съседа и да го заклеймиш, ако копае на 1-ви май, вместо да празнува, а за Великден си боядисва яйцата. *(замисля се, става сериозна)* Дааа, и да искат да живеят по правилата, на някои просто не им се получава ... Ето я – объркана млада жена, която е послушала чужди съвети, поддала се е на натиска. Ще слуша, какво ще прави – не стига че е незаконно бременна, ами и да бяга от България, да изостави близките, всичко, с което е свикнала ...

“социалистическата Родина”. Това значи съвсем да си пропаднал, неморален, предател! Как ще живее сама без роднините, на кого ще се опре “отвъд желязната завеса”? А как майка и, баща и, сестра и ще погледнат хората, как ще живеят те тук? И дума да не става! По-добре да започне всичко отначало. Ще се скрие докато се роди детето, ще го даде на някои добри хора и ще сложи точка. А после – законен брак, семейство, син, внуци ... Другото – сякаш не е било – сън ... Но ще забрави за ученето, за мечтите ... и за болката трябва да забрави. Сърцето? Дисциплина, твърдост и вяност към семейството

и към рода. Никога повече няма да помисля за момиченцето. То ще бъде добре ... Няма съмнение. Така и обещах ... и ето че животът те завърта. Внуците вече порастнаха. Тайната се запази... До сега.

Дали не греша, като им се натрапвам? Нарушавам “спокойствието на семейството”, руша устоите му – доверието ... Но аз ли съм, която ги руши? Ще бъдем ли по-добре, ако никога не погледнем истината в очите? Абсурдно е това упорство, с което се противопоставяме на природните закони. Като малко дете, което натиска топката си във водата и се стряска, когато тя му се изплъзне и внезапно изскочи отнякъде, където не я очаква.

Защо искаме да продължим да живеем така (*показва с жест усилията , да се държи топката под водата*) – от страх или по навик, или от криворазбрано чувство за дълг, или от срам, от вина ? Ако е могло да мине така до сега, защо да стоварваме на хората стари проблеми – малко ли са им днешните?!

Не са им малко. Напротив! Много са, но – ИМА СИ КРУШКА ОПАШКА!

ТАЙНИТЕ – те отнемат от силата ни, засмукват енергията, която ни е нужна за промяна! Така и България не може да се движи по-бързо напред, защото още мъкне хиляди вързани в чували тайни – тайни за престъпления, тайни за любов, тайни на хора, които искаха да определят съдбите ни, присвояваха си правото да се намесват като богове в живота ни и да го моделират – дали ще следваш, къде ще работиш, къде имаш право да живееш, каква музика може да слушаш, дали може да пътуваш в чужбина ... (*патетично*) ТОТАЛИТАРНАТА ДЪРЖАВА – но чрез конкретни хора. Те вземаха решения в конкретни ситуации за всеки от нас, включително и за тях самите някой друг решаваше – да освободи някого от бригада, да даде на друг жителство, да ти уредят телефон,

жилище, командировка в чужбина – хиляди, милиони решения всеки ден, на стотици нива. Всеки е правел своя избор, вземал е своето решение дали да направи компромис със съвестта си, със здравето си, със семейството си, със сърцето си – за да може да напредва ... така, както сам е разбирал напредването. Но тези решения определяха и живота на други хора – така, тайно, на тъмно, без право на защита, без право на друга гледна точка. Тайната е удобна, тя е НУЖНА на тоя, който иска да властва в чужд живот – без значение дали от омраза, от завист, от страх или “за негово добро”- от любов, от загриженост. Ще скрият от пациента диагнозата му, за да не го плашат, а ще го лишат от възможността да се мобилизира и да промени нещо в живота си, в мисленето си. Ще излъжат детето за произхода му и ще го оставят цял живот да виси в безтегловност, да гадае, кое не е както трябва, да се чувства неадекватно и да се измъчва от болка, гняв и вина, които дори не осъзнава, че носи. Тоталитарният мозък е взел някакво решение преди 40-50 години, но и днес някой не иска да допусне, че имаш право на глас за самия себе си, за живота си, за здравето си, че имаш право да знаеш, какво носиш, за да се освободиш от ненужното, от това, което те тегли назад или те разболява.

Вляво, в дома на старите.

Стоян: Как те е намерила? Откъде е взела адреса ни? Защо пише, че те чакала, сама да решиш да ни кажеш? Преди колко време се срещнахте?

Милена: Преди 5 години. Точно като си тръгна снахата. Не беше тогава момента да ви разказвам за моите грешки. Гледах какво да направим, Антон да си запази семейството, децата да не се разбутват ... а то какво стана?! Заминаха уж при майка си, сега бягат от нея ...

И тука не им се седи. Място не могат да си намерят днешните млади – по цял свят скитосват. Аз тука се родих и цял живот не ми омръзна тука да си живея, а те - и телевизия, и компютори, и джиесеми, и какво ли не – и пак: “Тъпо е”. Скучно им е! *(към хладилника)* Накъде отива България?! То, социализма много го плюят, ама какво ни беше лошото? Кой ще те пусне така да си хванеш влака и да оставиш училището, работата си ... Ред имаше! Лошо ли ни е било?!

Стоян: Така, така, ама пак имаше някои да бягат. *(с озлобление)* Аз тоя, дето те е оставил така, ако съм го знаел ... Това са предатели! Родоотстъпници! Зарязва жена, дете! Не мисли за родители – те как ще живеят? Всички врати се затварят за тях. СВОБОДА! На ти сега една свобода! Ако беше при бай Тошо, как щеше това момиче да те намери? “Не може!” и – край! Отиваш до общината и трепериш още от входа. Портиера – авторитет! Няма “искам”, “може ли” ... Не може! Край! Върви си! Ама всеки си знаеше мястото!

(Слага нещо в хладилника)

Абе нещо ми мирише тук. То откога не сме го размразявали ...? Да взема ли сега да го изключа?

Милена: Е, сега ли точно?! Айде друг път, сега работа имам.

(Пъхва още нещо в хладилника – не се затваря. Набутва го грубо и блъсва вратата, но не забелязва, че тя не се затваря плътно. След малко пред него започва да се образува локва.)

Трето действие

Отдясно Севдалина се ядосва с компютъра, цъка нервно с мишката. Става.

Севдалина: Забива! (към монитора) Хайде де! Давай, давай! Все по-бавен става! Бързо му се запълни харддиска – много неща съм му качила! Трябва да видим, кое може да се изтрие, да се отвори малко място, иначе – нов! Или специалист трябва да търся ...
(докато го изчаква, се приближава към етажерката и задържа погледа си върху едно от цветята в саксиите)

Какво ще направиш, ако ти кажа, че твоите корени са ей там (посочва към другата саксия) ?
(към едно източило се встрани клонче) Виж, тук вече нямаш условия да растеш. Можем да направим така: ще те отчупя, ще постоиш във вода да пуснеш коренчета и тогава ще те засадя в друга саксия. (слага вода във вазата) Можех и направо да бучна клончето в пръстта – някои цветя и така се хващат, само искат редовно поливане. Ама веднъж ей така поливах едно клонче постоянно, а то взе че изгни, без да пусне корен – изсъхна си в мократа пръст. Така е – не всяко успява да пусне свой корен, голям, силен, за да го изхранва и да го държи здраво на място. Затова се прави и друго – както се ашладисват дръвчетата. На дива фиданка, жилава, слагат калем от хубав сорт. А дядо пък имаше една черница – половината бяла, половината – черна. Много вкусни бяха тия черници. И съвсем различни, а от един корен. А сега правят комбинация - на корен от тиква “калем” с диня – така се появиха тия огроомни дини. Иначе не може обикновен корен от диня да изхрани такова чудо. А тиквата, тя може.

Поглежда към компютъра: А, готово! Най-сетне. На работа!

Отляво Милена се връща в стаята.

Милена: Няма ги тия деца. Влакът трябва да е дошъл вече, а следващият е чак утре. Къде ли са отишли? Тя, каката вече пълнолетна стана, ако рече и по-далеч може да замине... Само да не я подлъже някой ... защото има момичета и в чужбина ги отвличат ... Пази Боже! Едно време това го нямаше. Паспорти не даваха. Не можеше така да се напусне държавата. Ама и защо да я напускаш?! То от Родината по-хубаво няма ... (*ослушва се*) А! Май идват!

Влиза внукът Иво на 12 год., весел, превъзбуден.

Иво: Бабо, добър вечер!

Милена: Ох, слава Богу! Дойдохте ли? Защо ни тревожите така бе, баба? Защо не питате, като тръгвате?

Иво: Бабо, гладен съм!

Милена: Чакай, ти сам ли идваш? Кака ти къде е? Мислех, че идва след теб. Да не се скарахте пак нещо, а?

Иво: А, не, тя е на екскурзия.

Милена: Как така на екскурзия? Каква екскурзия, никой не е казвал за никаква екскурзия!

Иво: Ами в Италия. Ето, аз идвам да ви кажа.

Милена: Майка ти знае ли? Тя се обажда да ви търси тук. И откъде пари сега за екскурзия?

Иво: Еми, на мама сега ще и се обадя, да и кажа. Бабко, не се стряскай бе, такъв е плана!

Милена: Ти чуваш ли се? Стояне, търси баща му, да знае, че е дошъл. Как така ще отива, без да ни каже?! Ами училището? След една седмица започвате.

Иво: Айде давай да ям, после ще ви разказвам за бате Вальо – (дяволито) гаджето на кака. Дядо, знаеш ли каква готина кола има ... (нетърпеливо отваря хладилника) Бляк! Ама че смърди тука! Бабо, каква е тая манджа, бе? Защо не я изхвърлиш?

(Милена се суети, за да му сложи вечеря. Той не одобрява старите неща.)

Иво: Бабо, ти не можеш ли да ми направиш чийзбургер? Искам и пържени картофки, ама с кетчуп!

Отдясно Севдалина е намерила в интернет шлагери от 70-те години и си пее със слушалки на главата напр. “Любили сме, любили”, стига до “Аз израстнах в ръцете на мама”, отдръпва се от компютъра и се замисля.

Севдалина: Ето, реших се най-после да и пиша, макар че се страхувах, в чии ръце ще попадне писмото. Оставих на съдбата да реши това. Все си мисля, че аз не съм направила достатъчно, за да се разберем една друга и да се сближим – щом не намирам спокойствие, значи трябва още нещо да се направи ... Но започва вече да ми писва. Кой го е грижа за мен, за моите чувства?! Все се опитвам нея да я разбера, да я утеша, да се поставя и на тяхно място ... Но тя попита ли ме поне веднъж на мен какво ми е, какво аз съм преживяла през тези години?! Май на мене повече ми трябва помощ. А! Я да видя в мрежата! (пише) Психо-тера-пия. Ха! Виртуален психотерапевт. Я да видим. Регистрация.

Име: Лина (пише)

Пол: женски

Възраст: 45

Проблем: Осиновяване.

Език: Български. Ентър! (*изчаква малко*)

Глас: Здравей, Лина! Искаш ли да се върнеш малко назад в детството?

Севдалина: *натиска YES*

Глас: Добре, Лина, тръгни бавно назад през годините и сама реши, къде да се спрем: 16, 15, 146, 5, 4

Севдалина: Да, тук. *натиска YES*

Глас: Добре, Лина. Ти си малко момиченце. На 4 години си. Огледай се! Къде се намираш?

Севдалина: Вкъщи, на село.

Глас: Каква е тази къща? Как изглежда?

Севдалина: Сива, с градина.

Глас: Друго? Какво е усещането в нея?

Севдалина: Студена. Къщата е студена.

Глас: Добре, Лина, ти си малко момиченце на 4 год. и си в сивата студена къща на село. Кой още е там?

Севдалина: Родителите ми - осиновителите.

Глас: Добре, там са твоите осиновители. Има ли и други хора?

Севдалина: Да, техни роднини.

Глас: В студената сива къща са осиновителите и техни роднини. Има ли деца?

Севдалина: Не!

Глас: В студената сива къща няма други деца. Само ти си там, заедно с осиновителите и други роднини. Лина, как се чувстваш?

Севдалина: *мълчи, лицето и изразява обърканост, тъга*

Гласът по-настойчиво, но нежно: Какво е чувството, Лина?

Севдалина: Не знам.

Гласът е приглушен, с паузи между въпросите, звучи много грижовно: Какво усещаш? Опитай се да усетиш тялото си! Какво чувстваш?

Севдалина: Скованост. Не съм на мястото си... Объркана съм... Не разбирам, какво искат от мен... Да! Усещам стягане тук (*показва слънчевия сплит*) през цялото време, тежест...

Глас: Лина, усети по-ясно това стягане и тежест в слънчевия сплит. Концентрирай се върху него! Как изглежда то?

Севдалина: Като треперене.

Глас: Съсредоточи се хубаво върху треперенето в слънчевия сплит! Бъди това треперене! Изживей го и го освободи! (*пауза*) Какво чувстваш сега?

Севдалина: (*повдига рамене*) Изчезна. Нищо не чувствам...

Глас: Добре, Лина, хайде сега огледай отново къщата и ми кажи, с кого би искала да говориш?

(*мълчание*)

Има ли някой, който те разбира? Искаш ли да кажеш нещо на някого там?

Севдалина: Не.

Глас: А с кого би искала да говориш тогава?

Севдалина: С родителите ми... Моите.

Глас: Добре, Лина, ти искаш да говориш с твоите родители. Какво искаш да им кажеш?

(*мълчание*)

Хайде, кажи им!

(*мълчание*)

Севдалина: Къде сте?

Глас: Друго? ... Лина, какво още?

Севдалина: Елате!

Глас: Те какво ти отговарят?

(пауза, като че ли се вслушва във вътрешния си глас)

Севдалина: Не можем!

Глас: Какво им казваш ти?

Севдалина: Защо?

Глас: Те?

Севдалина: Малка си, няма да разбереш.

Глас: Ти?

Севдалина: Ще разбере, нищо че съм малка. Разбирам повече, отколкото вие си мислите!

Глас: Те?

Севдалина: Мълчат.

Глас: Лина, искаш ли още нещо да им кажеш? *(пауза)* Кажи им!

Севдалина: *(след кратко колебание от нея избликва с детска откровеност)* Щом вие не ме искате, и аз повече няма да мисля за вас и няма да ви чакам! ... И ще порастна такава, че един ден да съжалявате, задето сте ме оставили.

Глас: Те?

Севдалина: Ние и сега съжаляваме. *(продължава диалога сама, без подканяне от гласа)*

-Тогава направете нещо!

-Не можем. Нищо не може да се направи сега. Трябва да приемеш нещата и да обичаш хората, с които си там.

-Да. ... Знам ... Трябва да слушам. ... Добре.

Отпуска се на стола, извързва глава към тавана. Мисли. След кратко мълчание отново

Гласът: Лина, искаш ли още да разговаряш с тях?

Севдалина: Не. Стига толкова.

Глас: *(нежно)* Какво искаш сега?

Севдалина: При мама. Тази тук. (*сълзите се стичат по лицето и*)

След малко

Гласът: Има ли там още някой, с който искаш да поговориш?

Някой, който те разбира?

Севдалина: Няма такъв. Никой не може да разбере. Аз съм малка, а те си мислят, че всичко знаят. (*пауза*) Сетих се. В детската градина имаше едно момиченце – Ева.

Гласът: Какво правите с Ева? Говорите ли си?

Севдалина: Не. Само си играем в пясъка една до друга.

Глас: Какво е чувството?

Севдалина: Нежно. Хубаво е, когато сме наблизко. Тя е ... красива, ... но много тъжна. Мълчи. Всички други деца играят заедно по-надалеч. Те много викат. Не ми е приятно с тях.

Глас: Какво искаш да кажеш на Ева?

Севдалина *дълго и мъчително мълчи, накрая проронва:*

Къде изчезна? Защо всички, които харесвам, изчезват завинаги?

Глас: Тя какво ти отговаря?

Севдалина: Нашите се развеждат и мама ме взема със себе си. Страх ме е.

Глас: Ти?

Севдалина: Не си отивай! Оставам тук съвсем сама!

Глас: Тя?

Севдалина: Мълчи. Изчезва.

Глас: Добре, Лина, сега можеш да се върнеш в настоящето. Всичко това е минало. Ти вече си голяма и сама можеш да се грижиш за себе си. Ти си силна. Тук си в твоя апартамент, в твоята стая, а това е твоят компютър. Как се чувстваш сега?

Севдалина *мълчи, свива рамене - не знае.*

Глас: Какво усещаш в слънчевия сплит?

Севдалина: Нищо. Нямам усещане.

Глас: Добре, Лина, ако искаш, сега може да поспиш.

Севдалина ляга и заспива.

Четвърто действие

Отляво, в кухнята на старите Иво приключва с вечерята.

Идва си Антон, прегръща сина си.

Антон: Как така пристигаш сам? Сестра ти къде е? И защо не сте се обадили на майка си, че тръгвате?

Иво: Ама ние не сме тръгнали сами бе, тате! Бяхме с бате Вальо, гаджето на кака. Те ме взеха, защото иначе майка нямаше да и разреши да ходят сами до Варна, а така аз я пазех. Знаеш ли в какъв ресторант ни заведе бате Вальо – егати кефа! Обеща да ми купи MP3 плейър за рождения ден. Тате, не се ядосвай бе! Ние сме големи вече! Какво толкова се плашите? Аз затова реших да дойда тука при вас, за да ви успокоя, че всичко е наред. Кака каза да не се безпокоите ...

Антон: Къде е тя СЕГА ?

Иво: Отидоха на екскурзия с бате Вальо – първо в Югославия ... после може и до Италия да стигнат. Кеф! Ама вие не се безпокойте, оставил съм я в добра компания – имаше и още две какички, някакви братовчедки там... Готино ще си прекарат. Ех, да бях и аз пълнолетен, щяха да ме вземат, ама ...

Антон: Чакай, чакай, а сестра ти откога има задграничен паспорт?

Иво: А, той бате Вальо и го уреди за нула време. Той има връзки навсякъде.

Антон и баща му се споглеждат.

Стоян: И как така ще тръгне с непознати хора в чужда държава? Адрес даде ли ти, къде точно ще бъде?

Иво: Ииии бе, дядо и ти с твоите допотопни разбирания! Те не са непознати, гаджета са! Тя преди само се заяждаше с мен, ама бате Вальо е готин – приятел ми е. Той предложи да ме вземат и мен да видя София и оттам ми даде пари за влак до тука – да ви дойда на гости ... пък ако сте съгласни ... (*колебливо*) не само на гости.

(*Старите се споглеждат*) Аз искам да си дойда тук да си живея. В стария клас да бъда ... Там не ми харесва!

Антон: Това сега го остави, ти за сестра си кажи – кога ще си дойде? Откъде да знаем ние, каква е тая екскурзия? Кой ще те вземе така на екскурзия без пари ?

Иво: Е, ами той като си е богат ... Какво толкова ... Пък и може да уреди така на работа в Италия, само да иска! Знаеш ли каква кола има - Нисан Максима – последен модел 2006 ! Шест цилиндъра, 5 скорости автоматик, въздушни възглавници, всичко! И така си е много добре (*с намигване*) – жените се уреждат! Дай да звъннем и на мама, да не вземе да вдига пара!

Антон: Кака ти защо не и се обади?

Иво: Скараха се. Мама нямаше да я пусне ... Нали ги знаеш жените! Ооох, много съм уморен, цял ден пътувам. Хайде, лягам си. Чао!

(излиза, а след него баща му и дядо му)

Милена: Това ... не може да бъде! Изключено! Как така ще замине само момиче?!

Трепва, като че ли се сееща за нещо. Ръцете и несъзнателно галят корема.

Как се върти колелото! Какво трябваше аз тогава да направя, Господи?! Защо ни наказваш още? Нима аз съм стрешила, като съм останала в България?! Дали е можело да рискувам и да запазя моето момиченце? Ето внучката ми само на 18, решава сама и тръгва ... Морето им е до колене. А гледат телевизия, знаят, че продават момичета и ги правят проститутки ... Нещо трябва да се направи. Трябва да потърся помощ, но ... с какви очи?

Забелязва, че хладилникът е започнал да се размразява и е потекъл. Започва да вади неща отвътре и се захваща да го чисти.

Вдясно Севдалина се събужда и сяда. Замислено:

Севдалина: Сънувах, че съм отишла в двора на майка ми – родната, – но не смея да вляза вкъщи, нито да се обадя. В къщата е оживено, имат много роднини на гости – нещо празнуват. От къщата влизат и излизат много момиченца – руси, като мен, но радостни, близки. Братовчедки са, играят си весело, не ме забелязват – аз не съм една от тях. Стоя долу в градината и разбирам, чувствам, че не съм им нужна – те са много, познават се, заедно са – аз за тях съм никоя. Не съществувам.

Тръгвам си, без да се обадя. Смрачава се, вървя към спирката. По пустите улици се разминавам със странно шествие – една чета кукери вървят съвсем безшумно в стройни редици. Необичаен карнавал! Уж отиват да плашат злото, да прогонват тъмните сили, но не като другите кукери с подскачания и оглушителен звън сред тълпата, а тихо, в полумрак. Никой не знае лицата им, нито имената. Това май е “тихият фронт”. Минавам съвсем наблизо край тях и чувствам, знам, че баща ми е сред тях – маскиран като чудовище, без

право да излезе от строя и да ми се обади. И аз нямам право да заговоря някого – не бива нищо да питам... (*замисля се*)

Тази страница ще трябва да се затвори, без да се прочете ... засега. Ще мога ли да продължа така? Сякаш не живея своя живот, а съм попаднала в чужда пиеса – да, в “Хамлет”... В оная Дания, в която има нещо гнило: Духът на бащата не може да намери покой, докато истината не се разкрие ... Безкрайни колебания на трагичния герой, “кое е по-достойно”. И за сина не може да има щастие, нито мир ...

Пали свещ.

Татко, който и да си, аз почувствах, че намеренията ти бяха почтени, усетих, колко я обичаш, знам, колко страдаш за това, че всичко се разви по друг начин. Нещата излязоха от контрол в най-решителния момент ... Не трябваше така да става!

Толкова ми липсваш!

Щеше да харесаш внуците си. Дали приличат на теб? А аз?

Обичам те, татко!

Пето действие

Вляво Милена привършва почистването на хладилника долу.

Остава камерата. Говори му.

Милена: Много години ни вършиш работа, стар си вече.

Техникът вика: “Плаче за нов!” Ами, нов! Ще ни изкара той още малко. То новите са скъпи.

Отваря камерата, писмото се вижда, скрито вътре.

И тука се затопило. Сили няма вече да замразява, ама трябва да издържи още – докогато може.

Внукът Иво влиза на пръсти по пижама, изненадва я в гръб: “Бау!” и вижда писмото. Грабва го и бяга, смеейки се.

Иво: Хвани ме, де! Това писмо за кака ли е или за мен?

Постепенно разбира, че е сериозно и смехът му застива ... Гледат се изпитателно. Тишина. Влиза Антон и вижда ужаса на майка си.

Антон: От кого е това писмо? За какво е?

Милена се опитва без надежда пак да прикрие нещата, но разбира, че вече няма да може. Влиза и мъжът и. Тримата мъже са срещу нея, тя отстъпва сама до хладилника. Опитва се да прикрие смущението си като прибира разни неща в камерата, а вади други от там.

Антон е успял вече да вземе писмото от Иво, обръща го с неразбиращ поглед. Започва трескаво да го разглеждаа, листите се разхвърчават, объркват се, той чете откъслечни фрази на глас:

“Здравей мамо!” ... “Да започнем да лекуваме тази рана” ... “Не исках да те притискам, но очаквах сама да се решиш да им кажеш”?

Иво първо гледа учуден, после отново се развеселява: Бабо, ти си била само за “Имаш поща” бе! Егати кефа!

Антон: Ти нали отиде да си лягаш? Хайде, ние тук трябва да поговорим!

Иво излиза без желание, Антон към майка си: Ще ми кажеш ли нещо?

Милена: Нали виждаш ... Ето и снимка има. Аз и казах: Аз съм си устроила живота вече. Друго не ми трябва. Гледай си и ти твоя!

Антон: Майко, ти чуваш ли се? Не помисли ли, че това и мен ме засяга? Ако съм имал сестра и тя има деца като моите, не помисли ли, че това вече не е само твоя работа? Присвоила си си правото

сама да решаваш неща, които ... Умът ми не го побира! Усещах аз, че има нещо – нещо, което липсва, нещо, което не е така, както изглежда, ама чак дотам ... Жив човек е това – като нас! Как си могла да криеш!?

Вдясно.

Севдалина: Стига колебания, стига сълзливи истории! Ясно ми го каза жената: “Гледай си своя живот и ме остави!” Мислех, че е от изненадата, че ще премисли и ще омекне ... Но времето си минава ... (*към себе си*) Ето, сега вече знаеш, че това е решено веднъж завинаги. Не е грешка на младостта. Няма да има покаяние, нито катарзис. Тази пиеса не е с хепи енд!

Обреченост – ето ти го Хамлет днес. Колебания, напразни усилия – раждат само беди и мъки - за всички. Както и да постъпиш – все ще боли. Децата ще плащат грешките на тези преди тях. Защото невинните плащат най-добре, най-чисто ...

Вляво

Милена към Антон: А на теб кой ти дава право да ме съдиш? Родих те, отгледах те, доктор те направих. Какво знаеш ти за мен – какво ми е било, когато съм те държала на ръце!?

Антон: А ти какво знаеш – на мен какво ми е било, когато уж ме прегръщаш, а усещам, че не си тук?! Когато гледаш с празен поглед и виждам, че каквото и да направя, колкото и да се старая, не мога да те зарадвам истински. Все си хладна, мълчиш – сякаш пропад зее между нас и тебе.

Милена: Такава съм!

Стоян: Антоне, недей сега!

Антон: Да мълчим! Още да мълчим! Да си гледаме живота! Минала работа – готово, какво толкова? Брат и сестра! Ха! Това го има само по сапунките. Моля ви се, ние сме над тия неща! Ние не гледаме сериали. Ние само живеем в тях! Голяма работа, някакви гени! Ма ние сме цивилизовани, моля ви! Някога на някого се случило нещо? Забрави! Гледай си живота! Настоящето гледай, не сенките от миналото! Бе вие добре ли сте? Крие ли се такова нещо от най-близките? И кога щяхте да ми кажете? Когато дъщеря ми вземе да се влюби в някой от тия юнаци (*размахва снимката*). Да си стане поне точно по латино-сценарий. Чакали удобен момент! Ето го удобния момент – децата ни бягат далече от нас, колкото се може по-далече! Защо да ни плащат бакиите!? Нека там – на чисто. Ама докато се усетят и хоп! – в трафика на жени! Бели робини!

Милена: Какво, аз ли трябваше да го направя навремето? Ако аз бях заминала, тебе нямаше въобще да те има! Можеше аз да съм там робинята ...

Антон: То пък тука не си ли? (*ритва хладилника*) Не си ли му робиня на Негово Величество Хладилника?! Не виждаш ли, както и да му слугуваш, все ще трябва да се размрази един ден и ще извадиш всичко оттам, ама може вече и да не става за ядене. Джабе си го държала толкова време на скрито! Язык и за тока, дето го плащаме! Дълбоко замразяване, дълбоко, ама и то е до време! От онова ирландското месо, 20-годишното ще сготвиш ли на децата си?

Милена: Може и да съм сготвила вече, отде да го знам старо ли е, ново ли е!

Антон: А, видя ли сега, колко е важно човек да знае?!

Звъни мобилния му телефон, Антон чува нещо и тича навън.

Вдясно. Чува се пак песента
“Аз не мога на мама без пламъка
на далече да тръгна на път ...”

Севдалина прекъсва ядосано песента, към себе си: *Можи бе!*
Трябва да можеш! Писна ми от твоите страдания! Не мога да те
понасям повече! Нищо няма да постигнеш в тоя живот! Ти просто не
съществуващ. Дори за майка си не съществуващ, и за хората не бива
да съществуващ! Нула! Просто не трябваше да те има! Обърка
живота на толкова хора! Нямах минало, не знаеш коя си, какво
бъдеще чакаш? *(Посяга машинално към случайна книга от*
етажерката, отваря напосоки и чете) “Страданието повишава
температурата на душата”. *(замисля се)*

Шесто действие

Вляво.

Антон влиза с дъщеря си – раздърпана, боса, трепери и плаче.

Цвети: Ужасно беше! Татко, извинявай! Съжалявам ...
съжалявам!

Антон я прегръща: Няма нищо. Вече си у дома. Успокой се,
момичето ми! Ето, пий това!

Стоян и Милена я гледат потресени. Постепенно Милена променя
изражението си, като че ли се опомня и суровостта и изчезва.

Милена: Цвете, Цветенце, прости ми баби, ти трябва да ми
простиш на мене! Всички трябва да ми простят, ако могат!
(Оглежда всички и тази реплика сега звучи от сърце)

Чувствам се най-долната ... Толкова години ... Искала съм да се отвори земята, да ме погълне ... да ме няма. Всичко беше на лед в мене станало, като буца тук (*гърлото*) . Помниш ли, гласа си като загубих – от стискане на зъби.

Не исках така да стане. Не исках ...

Цвети спира да плаче, гледа я изненадано.

Антон към дъщеря си: Какво се случи? Направиха ли ти нещо?

Цвети: Избягах, татко ... Като ни прибра паспортите, чак тогава започнах да разбирам ... Много ме беше страх. ... Не знам как успях да се измъкна, тъмно беше вече, страшно ... Не знам откъде изведнъж някаква сила ми дойде ... Сякаш се разтопи леда по стъклото и видях ясно, че никакъв приятел не ми е, ами сме три момичета и пътуваме с него, без никой да знае, а Иво го използва за прикритие до София и после го разкара. Исках да ви се обадя, но не ми разреши. Изведнъж стана друг човек. Сякаш от сън се събудих и се видях отстрани...

Милена: То и аз сякаш сега се събудих, баба и се видях ... Не знам как ще ми простите? (*към Стоян*) Тебе най-дълго съм лъгала, а не го заслужавах.

Стоян: То не е лъжа, ами само не си ми казала.

Милена: Човек не се усеща, кога става лъжец, и предател, и ... най-низък ... Само знае, че нищо не заслужава ... Нищо добро.

Цвети: Бабо, ти заради мене ли се обвиняваш? Вие нямате нищо общо! И мама не е виновна. Ние се скарахме, но тя беше права за богатите приятели ... Аз и казах, че ми завижда, защото съм млада и животът е пред мен, а тя е неудачница ... Много я обидих ... Съжалявам!

Милена (прегръща я, гали я): Не, моето дете, момиченцето ми!

Не си ти виновна, баба. Аз съм. Аз! Като те гледах да растеш, зъби съм стискала, да не завия от болка. Една рокличка не можех да ти купя. Нещо отвтъре все ме ядеше – за друго дете трябваше първо роклички да купуваш и панделки да връзваш, книжки да четеш и кашички да приготвяш. Гледам, гледам блузки, рокли и накрая – хайде един панталон, че е по-лесно, да не мисля ... Да не ми напомняш, че не знаех за моето момиченце кой се грижи, има ли си всичко, въобще живо ли е, как расте? Щастливо ли е без мен? Така растнахте баба, уж ви шетах, ама сърцето ми на камък беше ...

Студено. Лед – за да не боли толкова.

Взема снимката и и показва:

Ето, баба, леля ти и братовчедите в София. Преди да се ожения за дядо ви, грях имам – мома бях още, а родих дете и го оставих. И не бях малка, на 26 години бях. Уж се обичахме, а той изчезна – само писма пращаше – да почакам, че всичко ще уреди и ще ни вземе при него си. Ама той – зад границата, не знам къде. И аз се уплаших, не му вярвах вече ... Не се знаех на кой съм свят – тука ли съм, не съм ли. На майка и татко само казах и решихме да го оставя. Те така ме посъветваха – и за детето ще е по-добре, и ти ще си подредиш живота. Лъжа е туй. Няма подреждане. Всичко е наопаки. Ето, чети писмото – 45 годишна жена е вече, и тя объркана, нещастна. Нищо не е както трябва ... Не трябваше така да става. И вие сте объркани – кого да гледате, кого да слушате? От кого пример да взимате? Като сме ги затворили тия усти (*бутва вратата на хладилника*), че отворим ли ги, ще замирише. Затова все за пенсиите си говорим, за това, какво да сложим в хладилника, щото не ни се мисли тук какво сме заровили (*показва сърцето и главата си*) и тук. Пазим го, никой да не наднича там, че ... страшно!

Антон: Няма по-страшно от незнанието, мамо. “Истината ще ви направи свободни.”

Милена: Да, истината, ама ако аз я знаех цялата, та да ви я кажа! А то – така си остана. Тоя човек тогава избяга ли, по някаква работа ли го изпратиха – така и не разбрах. Уплаших се, че ако ме научат, че съм се съгласила да бягам при него, може в някой лагер да ме пратят като неморална, а детето по сиропиталища да расте. За добро го направих... Колко ми се молеше той в писмата ... Един приятел негов ми ги донасяше, уж и по телефона се били чували ... ама аз не повярвах. Нали и чичо ми така навремето през 23-та в Съветския съюз избягал и – край, не го видяхме повече. Чак през 89-та намерихме името му във вестника – в списъците на избитите. “Славните септемврийци, емигранти в СССР”! Всичко се обърква! Нищо не става, както го мислим! Как да живеем в тоя объркан свят, на кого да вярваме?

(към *Цвети*) Ти си млада, обърква се човек, ето на – и ние се объркваме ... Не се укорявай толкова, баби... Не си виновна, то човек като се влюби, сяп става.

Стоян: Като се влюбва, може и да бърка, но когато обича – само тогава човек е жив! В тази любов няма измяна. Човек може да те подведе, и държавата може да те лъже, и Партията, но това тука което е (*с ръка на гърдите*) – само то е истинско. Обич - мъка, радост – тъга, то не е лъжа. Най-скритото, то е най-истинско. Ето, години минават, (*посочва писмото*) скритото излиза наяве и като буйна река помита всичко – само, което е здраво градено и което дълбоки корени има, само то остава. Тоя дом, дето толкова години заедно сме го градили, и животът ти, пред очите ми който е минал, и сина ни, и внуците ... Толкова години сме заедно, не заслужих ли да ми вярваш, че сърце нося тук, че знам да обичам и да прощавам?!

(оглежда стаята) Има място тука за още деца – да се видят младите, да се знаят, да си помагат. Ако не за тебе, за сина ни, за внуците да го направим! *(замълчава малко и добавя без патетика)* То и на България това и трябва – ако нещо ни е разделяло, то по-голямо ли е от нас? Откъде ще имаме сили да вървим напред с тия камъни тежки, дето сме ги помъкнали на гръб, кой знае още от кога?

Нашият живот се изнизва вече, Милено, ами на тия деца какво им оставяме? Нито къщите ни, нито пенсиите, нито хладилниците им трябва – колкото сме ги обичали, това е. С него ще вървят напред.

Вдясно отново прозвучава
“Аз израстнах в ръцете на мама
с топлината на нейната гръд
и поех от сърцето и пламъка,
за да стопля и нашия път.
Аз не мога на мама без пламъка
надалече да тръгна на път...”

ЗАВЕСА

Октомври 2006 г.

гр. София